

jól védő alagsorból a faltövére kerültek.

Ez a szabadtéri felállítás azonban — mint ezt a múzeum vezetője is mondja, — nem megfelelő. Nemcsak azért, mert a kisebb kövek könnyen hivatást találnak (hiszen Szegeden ma sem terem több kő, mint a középkorban), hanem azért sem, mert a megmaradók a folyton változó fagyok, esők és hőmérsékleti változások következtében lassan, de biztosan pusztulnak. Egy részüket már is vastag zöld moha takarja; más részükön újabb sérülés nyomait lehet látni. Ezeket a köveket tehát meg kell menteni!

Tudjuk, hogy ma sokkal nagyobb értékek is pusztulnak, vesznek. Ha fáj is, ismerjük az elkerülhetetlen okokat. De itt csak a nemtörődomség pusztít, s ezt meg lehet akadályozni.

A kövek megmentésének kérdése már egy évvel ezelőtt is szóba került. A legilletékesebb helyről ismerjük azt a megnyugtató kijelentést, hogy a kövek kőmuzeumszerű fellállításának, a fogadalmi templom alagsorában semmi akadálya nincs. Ez nemcsak a legméltóbb, de a legjobb megoldás is volna.

Legméltóbb azért, mert ezeket a köveket ugyanabból az érzésből fakadó áldozatkészség teremtette meg évszázadokkal ezelőtt, mint amelyik a fogadalmi templomot létrehozta. Ha ezek a kövek idekerülnének, tanubizonyosságai lennének a gondolat folytonosságának és szerény eszközökkel olyan kőmuzeum alapját vetnék meg, amelynek párját hiába keresnénk az ilyen emlékekben érthető okokból szegény Alföldünkön. Kiáltó bizonyosság volna az eléggé soha nem hangoztatható igazságnak: mit veszített a magyar keresztény-

ség, mialatt az európai kereszténységet védte!

Legmegfelelőbb volna, mert a szebben faragott kövek abban a félkörös folyosóban is elférnének, amely a két sekrestyét összekötő folyosó alatt húzódik. Az elhelyezés nem raktárszerű volna, hanem kiállítás. A templom alagsorának az a része, ahol a köveket felállítanák, továbbra is vakolatlan maradna, csupán a téglák közti részeket kellene úgy kidolgozni, hogy a mainál tetszetősebb és rendezesebb kinézésé legyen és természetesen sötétvörös hátteret szolgáltatson a téglalapokra kerülő kiállítási daraboknak. A nagyobb, kevésbé faragott kövek a szentély alatti területre kerülhetnének.

Ennek az elhelyezésnek ma sincs akadálya. Az, hogy a köveket a csigalépcsőn nem lehet leszállítani, a végleges elhelyezésnél akadályt nem jelenthet, mert egyetlen kibontott ablakon keresztül minden követ le lehet szállítani. Ezt a fáradságot és kiadást megéri az a tetszetős gyűjtemény, amely a multak emlékeinek megbecsülésére kötelez.

Saját multjának tartozik vele a város, amely amugy is nagyon szegény történelmi emlékekben.

Banner János

Dugonics-kiállítás Szegeden.

Szeged legrégebbi irodalmi és tudományos köre, a Dugonics-Társaság fennállásának 50. évfordulóját úgy vélte a legméltóbban megünnepelni, hogy a szegedi Közművelődési Palotában kiállítást rendezett névadójának írói, tanári és tudós munkásságáról, valamint korának művelődési viszonyairól. A kiállítás anyagát a szegedi egyetem magyar iroda-

lomtörténeti intézete, a kegyes tanítórend központi könyvtára, a szegedi Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola magyar tanszéke, a Somogyi-könyvtár és a szegedi kegyesrendi Dugonics András-gimnázium tanári könyvtára bocsátották rendelkezésre. Az elrendezésben Banner János egyetemi tanár, a Dugonics-Társaság elnöke az alábbi szempontokat érvényesítette: mindenekelőtt összegyűjtötte azokat a könyveket, amelyek részben Dugonics András könyvtárából valók, részben pedig az egykorú irodalmi műveltséget tükrözik. A kiállításnak ez a része tehát mintegy azt az irodalmi légkört eleveníti meg, amelyben Dugonics András írói egyénisége kibontakozott. A továbbiakban már részleteiben is megismerkedhetünk Dugonics András műveltségének elemeivel: itt egyes alkotásainak eredeti kiadásait és forrásait látjuk felsorakoztatva. Elsősorban az Etelkát, azután többi művét, lehetőleg a korabeli kritikákkal és ismertetésekkel kiegészítve. Műveinek későbbi kiadásai pedig egyszersmind egyes könyveinek további sorsát tárják elénk és így tulajdonképpen szervesen mutatják Dugonics irodalmi szerepét nemcsak korában, hanem a magyar szellemi fejlődés későbbi századában is.

Dugonics életének állomásait nagyobbára fényképek jelzik. Rekonstruált szülőházától kezdve szerzetesi és tanári működésének különböző színhelye mind egy-egy megörökített jellemző képen jelenik meg, úgyhogy fogalmat alkothatunk magunknak Dugonics

életének külső kereteiről. Nem egy érdekes épületet, oltárt láthatunk az akkori barokk világból, így a korabeli Szeged egy kitűnő metszetét, régi belvárosi plébánia templomának oltárait, barokk díszeit. Dugonics származásának adatait egy másik üveglap alatt szemlélhetjük s ezáltal családi vonatkozásairól is tájékozódhatunk. Arcképei (festmény, metszet, rajz) viszont külsejéről, jellegzetes vonásairól és testalkatáról adnak fogalmat.

A kiállítás további része az ötvenéves Dugonics-Társaság jelesebb kiadványait tartalmazza és irodalmi tevékenységének néhány adatát tárja fel. Érdekes könyvjegyzéket találunk az egyik üveglap alatt: Tary Pál István 300 kötetes könyvtárának katalógusát, amely érdekesen tükrözi, milyen volt Dugonics korában egy könyveket szerető szegedi művelt ember érdeklődési köre. Ugyanitt a szegedi kaszinó birtokában levő Dugonics-könyveket is megtaláljuk.

A kiállítást kiegészíti a Dugonics korabeli magyar irodalmi alkotások eredeti kiadásainak kisgyűjteménye: Faludi Ferenc, Szentjóni Szabó László, stb. művei, többnyire pozsonyi nyomdák betűivel. A kiállításon szereplő irodalmi anyag könyvjegyzéke maga is nagyon értékes összefoglaló képet nyújt Dugonics írói munkásságáról és művelődési köréről. Reméljük, hogy a Dugonics-Társaság annak kinyomtatásával maradandóvá teszi azt a tanulást, mit a kiállítás megtekintése nyújt.

KRAMMER JENŐ